

disse Værdistigninger, men ogsaa de 70,000—80,000 Selvejerbønder og Husmænd, som i Tidernes Løb er kommet i Besiddelse af deres Ejendom, og jeg kan ikke indrømme, at det ærede Medlem for Odense Amts 1ste Valgkreds (Marott) er berettiget til allerede paa nærværende Tidspunkt at gøre Forsøg paa at standse denne Overgang til frit Eje. Der er en saa ringe Brøkdel af de danske Fæstebønder tilbage, at jeg skønner, det er bedst, at vi nu lader dem nyde samme Ret og Skel som de tidligere Tiders Fæstebønder, selv om man kan være en principiel Modstander af, at Jorden saaledes udleveres til Kapital og Spekulation.

Jeg skal ikke gøre Forsøg paa at skjule, at der er et naturligt Forhold mellem Jordprisens Stigning og Fæstebøndernes Krav om tvungen Afløsning, jeg finder det naturligt, at det er saaledes. Det er naturligt, at Trangen til Selvejendom er størst, naar Chancen for Erhvervelse med den Prisstigning af Jorden, som opadgaende Tider byder, er vokset. Hvis vi ikke faar afløst Jorden, vil det betyde, at de ganske faa nuværende Ejere fremdeles og stadig indkasserer denne Værdistigning, og vi, der er Efterkommere af Bondevennerne og det historiske Venstre, maa da fremdeles nære Ønske om at give Bondejorden tilbage til Bonden paa de for ham lempeligste Vilkaar og samtidig give ham Adgang til at blive delagtig i den Værdistigning, der for Besidderen bevislig er i Jorden. Saa længe Lovgivningsmagten ikke ved dertil sigtende Foranstaltninger vil forhindre, at virkelig samfundskabte Værdier fremdeles gaar i de private Besidders Kasse, er det dog et Fremskridt, at saa mange private Besiddere som muligt bliver delagtige i dette Gode frem for at ganske faa skal indkassere det. Det er det, vi har været Vidne til i det engelske Landbrugs Udvikling, at det er de ganske faa, der sidder med den store Fordel, medens Bønderne er næsten helt udslettede derovre. Det Lovforslag, som her behandles, sigter til at gøre saa mange private Besiddere som muligt delagtige i Jordens Værdier, og uagtet jeg er Tilhænger af den nyere Tids stigende Krav om højere Grundbyrder paa Jord og Grund og ønsker disse Grundbyrder paalagt saaledes, at Staten faar sin Del af Værdistigningen, er jeg dog stemt for at gennemføre dette Lovforslag. Jeg er dér af en anden Anskuelse end det ærede Medlem for Odense Amts 1ste Valgkreds, thi jeg synes, at de

forholdsvis faa Procent maa komme i Besiddelse af deres Ejendomsret i Lighed med deres Standsfæller, som i tidlige Tider har faaet denne Selvejendomsret. Som Fæsteforholdene blev ordnet i 1861, og som Praksis har udviklet sig, er jævnlig Indfæstningssummen ved Fæsteledighed blevet forhøjet, og der siges, at ogsaa Landgildeafgiften ofte er blevet forhøjet, og man ser deraf, at Jorden er inde under en Art Spekulation, den er Genstand for de samme uheldige Foreteelser, som man vil hævde, at Selvejendomsretten til Jorden uden Grundværdiskatten er Skyld i. Naar de nuværende Ejere tager Broderparten af de stigende Jordpriser, maa jeg gentage, at jeg ser ikke noget som helst uheldigt i, at man gaar bort fra dette Fæste. Alt peger i Retning af, at for den Smule Fæstejord, der er tilbage, maa vi ogsaa skride til en Afløsning.

Det nærværende Lovforslag anerkender imidlertid den moderne Tids Krav om Samfundets Medejendomsret til en Del af Jordens Værdistigning, og i Lovforslagets § 9 stilles der et yderst beskedent Krav om at faa denne Ret respekteret, ligesom Lovforslaget i øvrigt fastholder det aldrig uddøde Krav, at Fæstepligten, som er paalagt af Samfundet, og som kun kan løses af Samfundet, selvsagt berettiger Samfundet til at kræve sin Del af den Værdistigning, som opstaar derved, at Jorden gaar fra ufri Jord over til at blive fri Jord. Muligvis vil man gøre den Indvending, at Adgangen til denne Overgang alt er til Stede i Kraft af Loven af 1861, og dette maa jeg erkende er rigtigt, men det er muligt, at Adgangen er paa Vilkaar, som ikke tilfredsstiller Fæstebønderne. Der er ogsaa en Del af vore Lensbesiddere, som af principielle Grunde fastholder Ønsket om at bevare Fæstejorden. Jeg maa sige, at naar man trods de nogle og halvtreds Aar, der er hengaaet siden den nævnte Lovs Vedtagelse, endnu ikke er kommet overens, endnu ikke har naaet et Resultat, hvorved den ufrie Jord kunde blive fri Jord, er dette maaske tilstrækkelig Grund for Lovgivningsmagten til nu at gribe ind og hævde, at har man haft et saa langt Spand af Tid til at blive enig i, men ikke er blevet det, turde det nu være paa Tide, at Lovgivningsmagten skred til Tvangsafløsning. Naar Fæstetvangen under det Forsøg paa en fredelig Løsning af Fæstesagen, som blev gjort af Folketing og Landsting i 1855—56, blev anslaaet til en Værdi af mellem 1/3 og 1/4 af den samlede Ejendoms Salgsværdi ved offentlig Auktion, maa det